

Radikální strana si dlouho nevšímala družstevnictví, přes to, že právě ono prakticky uskutečňuje mnohé zásady jejího programu: zrušení námezdnictví, boj proti velkým obchodním a finančním podnikům, organizaci volné soutěže. Teprve po válce si radikálové všímají více družstevnictví, zejména zemědělského. — Konservativní demokratické strany (národní republikáni) jsou k družstevnictví zdrženliví, už proto, že tyto strany jsou financovány těžkým kapitálem a přijímají pomluvy, že družstevnictví má různé daňové výhody a podporuje přímo nebo nepřímo levicové strany. — Komunistická strana uznává družstevnictví pouze jako organizaci, složenou z nižších tříd, v níž je možno získat moc, z níž je možno učinit agitační nástroj politických manifestací. Nezáleží jí na hmotných výhodách spotřebitelů, na mravních a sociálních výsledcích družstevnictví, nýbrž chce prostřednictvím družstev agitovat. Francouzské družstevnictví dosud odolalo komunistickému náporu a zůstalo neodvislé. — Mladá agrární strana podporuje sice zemědělská družstva, ale útočí na vedení družstev spotřebních. Jako třídní strana staví proti sobě zemědělce a městské obyvatelstvo, zejména dělníky, a je jí proti myslí, že spotřební družstva se snaží o dohody mezi družstvy zemědělskými a spotřebními, případně o družstva smíšená, kteréžto dohody by sice prospěly oběma vrstvám, zemědělcům i spotřebitelům, stabilisovaly by ceny a zaručily určitou jistotu obchodního jednání, ale nelíbí se straně, která zakládá svou politiku právě na antagonismu zemědělců a ostatních sociálních vrstev.

Politické strany tedy buď chtějí, aby jim družstevnictví sloužilo nebo jsou k němu lhostejné či dokonce je zavrhují. Někteří družstevníci navrhovali proto, aby se utvořila zvláštní družstevnická politická strana. Avšak tím právě by družstevnictví pozbylo své samostatnosti, poněvadž poslanci této strany by se musili nutně vyslovovat i o jiných otázkách, hnutí by se dostávalo do politického boje a ztrácelo by svou mravní sílu. Družstevnictví musí spoléhat jen na sebe a především na svou sílu hospodářskou. Čím bude silnější a neodvislejší, tím bude mít větší vliv a tím lépe bude také sloužit svému hospodářskému a sociálnímu poslání.

K. Jelínek.

„ALFRED NAST: CODE DE LA COOPÉRATION.“ Étude sur le régime légal et réglementaire de la coopération en France. Textes (lois, décrets, arrêtés, etc.) classés et annotés.

Pilný družstevní spisovatel francouzský zdůrazňuje ve svém obsírném pojednání o družstevním zákonodárství francouzském rozdíl mezi zákonnou úpravou družstevnictví ve Francii a ve většině jiných států. Ve většině států totiž byl vydán jeden zákon o ústavě a úkolech družstevních ústrojí všech druhů. Francouzské družstevnictví takového zákona postrádá: místo jediného všeobecného zákona upravilo povážlivě množství zvláštních předpisů jednotlivá odvětví družstevní činnosti.

Pokusy o jednotnou zákonnou úpravu se nezdařily; daly se ve dvou obdobích, v letech 1865 až 1867 a v letech 1888 až 1896.

Stát povzbuzuje různé útvary činnosti družstevní finančními výhodami ve formě subvencí a daňových osvobození a úlev.

Zvláštní zákony upravují úvěr zemědělský, námořní (lov mořských produktů), dělnický úvěr výrobní a pracovní, úvěr drobného a středního obchodu a živností, úvěr družstev spotřebních, úvěr ve prospěch hostinské živnosti, řemesel, na podporu stavby levných bytů.

Rozkouskovanost družstevního zákonodárství a favorisování jistých kategorií družstev má za následek vady:

1. nedostatek všeobecné zákonné definice družstevnictví,
2. různost názvosloví, používaného v zákonných předpisech pro družstevní skupiny,
3. žádná hospodářská organizace není v zásadě podrobena speciálním družstevním předpisům zákonným, neboť tyto stanoví podmínky, jež dlužno splniti společností, chtějícím míti podíl na různých výhodách, veřejnou mocí poskytovaných (subvence, daňové úlevy atd.),
4. složitost právních útvarů družstevních s hlediska celku.

Tyto vady působí dojem, že dnešní družstevní právo jest velmi spletité, že veřejná moc neuvědomuje si znaků, určujících družstevnictví, že jeden zákonný předpis odchyľuje se od jiného jak co do zvláštních znaků tak co do právní úpravy družstevních společností.

Zákonodárství francouzské nezabývá se vědeckým roztříděním družstevnictví. — Uvádí dvě skupiny družstev neprofesionálních: družstva spotřební a bytová. Ostatní skupiny mají zájem profesionálních; jsou to záložny zemědělské s účelem úvěrové pomoci zemědělské výrobě členstva, družstva zemědělská ku podpoře výroby a prodeje zemědělských výrobků členstva nebo pro společné nákupy; námořní záložny, jichž úkolem jest opatřovati úvěr potřebný pro výbor a prodej mořských produktů; družstva živnostenská, jichž úkol záleží v nákupu, výrobě a rozdělení zboží, surovin, strojů a vůbec zboží, jež má jakýkoli vztah k provozování živností členů, kteří zůstávají samostatnými živnostníky; družstva dělnická výrobní, jež řídí společné provozování živnosti členstvem, sdruženým k pracovnímu podnikání, k prodeji vlastních výrobků nebo produktů vlastní těžby; dělnická družstva úvěrní, jež jsou vlastně družstevními jednotami; drobný obchodní a průmyslový úvěr obstarávají jednak společnosti vzájemného ručení, jichž výlučným předmětem jest ručení za směnky vydané, podepsané a indossované členstvem za účely obchodními, a jednak lidové banky, jež mohou býti ve spojení toliko s průmyslníky, obchodníky, řemeslníky a obchodními společnostmi ve výkonu jich průmyslu nebo živnosti.

Mezi účelem družstva a jeho složením jest určitý vztah: družstevník, ať osoba fysická či právnická, sjednocuje v sobě dvě hospodářské vlastnosti jednak účastí na zisku podniku a jednak účastí na společenském kapitálu.

Družstevnictví profesionální jest, pokud se týče členstva, do jisté míry homogenní.

K účasti na družstvu spotřebním stačí býti spotřebitelem, neboť spotřeba jest všeobecnou funkcí. Členem družstva stavebního může býti každá osoba fysická i právnická, avšak uživatelem bytu toliko osoba fysická, málo majetná.

Členy družstev mohou tedy býti osoby fysické i právnické, jednoty družstevní mohou se skládati z kolektivit i z jednotlivých společníků (tedy z osob právnických i fysických). Družstva a jich jednoty liší se svou funkcí: družstva uspokojují hospodářské potřeby jednotlivé i kolektivní, jednoty slouží kolektivům.

Zákony jest zajištěna účast obcí na družstevním podnikání.

Více textů vyslovuje zásadu, že dividenda nemá býti připisována ke kapitálu. Úroky z podílů jsou dovoleny. Převod podílů jest omezen.

Suverenitu družstevní vykonává valná hromada, správu vede statutární reprezentace.

Se zřetelem na podnik družstevní má družstevník dvojí povahu: jest jednak zákaz-

níkem, dělníkem nebo zaměstnancem družstva, jednak jeho společníkem s účastí na vý-
těžku a ztrátě v obchodech družstva. Tento rozdíl má velikou důležitost s právního
hlediska, neboť pak jest účasten práv a povinností vyplývajících ze společenské smlouvy
nebo z jednotlivých jednání mezi ním a podnikem družstevním.

Jsou-li zákonné předpisy francouzské přes své množství nedostatečné s hlediska zá-
kladních zásad a hospodářského snažení družstevního, lze to tím spíše říci o právní
úpravě ústavy a mechanismu družstev a jich jednot; zákonodárce nezavedl až dosud
jediný typ; zákonných útvarů jest mnoho. Nehledíme-li na právní formu, které se druž-
stva podřizují, jsou některá dle předmětu své činnosti již sama sebou povahy civilně
právní (na př. družstva zemědělská, neboť zemědělství dle obchod. zákona není obcho-
dem), jiná pak obchodní (jsou nucena pracovati na odbyt).

Rozdělení družstev na občanská a obchodní má mimo jistý daňový efekt určité
právní důsledky (menší či větší formality při založení, podrobenost předpisům a zvyk-
lostem obchodním).

Nedostatečnost francouzského práva družstevního brání důslednému potlačení zne-
užívání jména družstevního společnostmi, nemajícími žádné souvislosti se zásadami druž-
stevními. Přímým zákazem jest chráněn pouze název družstev bytových a bank lido-
vých.

Po obsáhlé studii platných zákonných předpisů následují texty zákonů, nařízení,
rozhodnutí, methodicky roztríděných a poznámkami opatřených, platných pro Francii
mimo Alsasko, Lotrinsko, Alžír a Osady.

Dílo jeho jest tím záslužnější, čím nesnadnějším byl na francouzské poměry úkol,
který si autor vytkl, totiž shromáždit rozptýlené množství zákonných předpisů, upra-
vujících všechny směry družstevní, a je ohodnotiti. Vydání jeho poslouží dobře potřebě
všech, kdož hledají poučení o družstevních otázkách ve spleti cest francouzského práva
družstevního.

Dr. Ladislav Strnad.

CHARLES GIDE: CHARLES FOURIER. Vybrané spisy. Vydalo ústřední děl-
nické knihkupectví a nakladatelství Ant. Svěcený v Praze. Praha 1933, stran 241 za
Kč 22—.

Všude, kde socialismus zapustil hlouběji kořeny, setkáváme se s odůvodněnou sna-
hou přiblížit dnešní generaci, vyrůstající hlavně pod vlivem nauk vědeckého socialismu,
i hlavní představitele tak zvaného socialismu utopického, a to aspoň tím, že se vydávají
výbory z jejich spisů se stručným oceněním jejich historického významu. Je to nutný
doplnek, po případě plodný korektiv jednostranného nazírání na nejpalčivější problémy
hospodářské, sociální a kulturní. Je s podivem, že se u nás dochází k tomuto poznání
tak pozdě. S potěšením nutno však konstatovati, že počátek byl učiněn výborem ze
spisů Fourierových, pořízeným vynikajícím národohospodářem a družstevním teoreti-
kem, nedávno zesnulým Charlesem Gidem, který jej opatřil stručným životopisem a
nástinem jeho systému s kritickým oceněním, a to v dokonalém překladu prof. dr. Ema-
nuela Čupra a v pěkné typografické úpravě. Není pochyby, že vybrané spisy Fourierovy
najdou hojnost čtenářů, kteří, jak podotýká Gide v úvodu, najdou v nich k svému nej-
většímu překvapení nadhozeno více reforem, praktických a uskutečnitelných, z části do-
konce již uskutečněných, než v dílech kteréhokoliv socialisty, ba i národohospodáře.

Fourierův systém je pozoruhodný hlavně ohromnou spoustou detailů a precisností,
s níž je každý z nich analysován. Fourier vychází z předpokladu a priori, že existuje